

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik (V.), številka 34.
 Četrtna številka „NAPREJ“
 izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetsko-delavske zveze.

Stane letno 28-80 Din, mesečno 2-40 Din.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 10 Din, za inozemstvo 20 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 80 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Vse za militarizem.

Militarizem je kriv, da vladajo slabe gospodarske razmere in da se širi vedno večje nezadovoljstvo. Tudi v politiki je vidna militaristična komanda. V informacijo objavljamo sledeče podatke:

Naša armada šteje 6066 častnikov in 144.223 vojakov. Vračunana ni žandarmerija, niti obmejne čete. Če primerjamo predvojno militaristično Nemčijo s povojno Jugoslavijo, bi naša država v svojem največjem militarizmu ne smela imeti več kot 4000 častnikov in 100.000 vojakov. Proti bivši kraljevini Srbiji, ki je imela največ 11.000 mož vojaštva, pa se današnje število sploh ne da primerjati. Japonska šteje n. pr. 45 milijonov prebivalcev, je ena najbolj militarističnih držav na svetu, pa je znižala svojo armado na 209.000 mož!

Orožniške in obmejne čete znašajo: Prve štejejo 580 častnikov in 20.000 orožnikov, druge 120 častnikov in 11.200 obmejnih stražnikov; skupaj 700 častnikov in 31.200 možstva. Bivša Avstro-Ogrska je imela 500 častnikov in 5.000 orožnikov. Sorazmerno bi morala imeti Jugoslavija največ 120 častnikov in 5000 orožnikov. Vojna mornarica ima 242 častnikov in 4194 mornarjev.

Častniški zbor šteje: 39 vojvod in generalov, 424 polkovnikov, 511 podpolkovnikov, 1072 majorjev. Japonska je imela n. pr. 1914. leta 250.000 vojaštva in le 207

polkovnikov. Mi jih imamo kar 424! Da se opomore temu zlu, je v proračunu stavljen predlog, da se poviša 170 podpolkovnikov v polkovnike in 545 kapetanov v majorje!

Sedaj omenimo še kraljevo gardo, ki ima 109 častnikov za 2 polka, medtem, ko ustvarjajo še iz podčastnikov častnike, ki so se komaj naučili pisati in brati. Zato je tudi administracija pod vsako kritiko. Pred prvim vsakega meseca morajo hoditi po denar v Belgrad za vse divizije. Akti so večno na potu, ker nimajo registrature.

In koliko stanejo militaristične odredbe naše vlade državo?

a) Vojno ministrstvo plačuje za 3500 uslužbencev okoli 56 milijonov kron, čeprav bi mogli njihova dela opravljati za časa aktivne službe ljudje, ki so pod orožjem.

b) Častniki in vojni uradniki stanejo okoli 380 milijonov kron.

c) Za reprezentacijo izdajo komandantom okoli 4 milijone kron. Vojaški poslaniki dobivajo letno 30.000 dinarjev v zlatu. — Tako je imel vojaški poslanik na Dunaju še pred kratkem mesečno 200.000 kron.

d) Članom komisij za uredbe in pravila, dajejo letno okoli 250.000 K.

e) Za potne stroške so izdali preteklo leto 90, a za leto 1922 — 128 milijonov

kron. Zakaj tako razsipanje državnega denarja? Zato, ker vse izrablja položaj, pa se selijo, da pridejo s selitvijo do denarja. So čete, ki so tekom leta menjale po desetkrat svoje komandante. Zato pa nima tudi nihče veselja do dela.

f) Za tajne cilje so izdali 300.000 dinarjev v zlatu in 2 milij. dinarjev v srebru! Hoteli bi vedeti, če v ofenzivne, ali defenzivne svrhe.

g) Za nabavo živeža smo izdali samo za stalno armado nad eno milijardo kron, kar pa je razumljivo, ker kupujejo takrat, ko je najdražje.

h) Za nabavo živine smo izdali okoli 196 milijonov kron.

i) Za obleko preko 1050 milij. kron, čeprav so vsi vojaki še danes raztrgani.

j) Vzdrževanje avtomobilov stane 40 milij. kron; razumljivo, ker razpolagajo posamezne komande s 7 avtomobili. Delajo pod pretvezo »pregleda trupe« izlete z damami v Varaždinske Toplice, Rogatec, Celje, Maribor.

k) Žandarmerija pograbi 382 milijonov kron, toda brez draginjskih in družinskih doklad, obmejne čete pa 227 milijonov kron.

l) Mornarica stane 252 milijonov kron — toda za vojne ladje še niso izdali nobenih svot. Vlada bo najbrž apelirala na rodoljubnost državljanov, ki naj ji zgrade mornarico.

m) Naknadni krediti znašajo za vojno ministrstvo in žandarmerijo 137 milijonov kron.

Program proletarske revolucije. (Konec.)

Resno svari pred shematično uporabo istih organizacijskih načel pri vseh produkcijskih panogah. Socializem se mora prilagoditi posebnosti vsake poedine produkcijske panoge.

Socialistični družabni red more nastajati le iz spajanja najrazločnejših organizacijskih oblik.

Pojmovanje Kautskega o gospodarskem razvoju prehodne dobe, odgovarja njegovemu pojmovanju o političnih vprašanjih. Kdor je tega mnenja, da se more socialistični družabni red ustvarjati z revolucionarno silo kar na enkrat, ta mora priti do tega sklepa, da more to nalogo izvršiti le teror, diktatura. Kdor se pa drži mnenja Kautskega, da bo socialistični družabni red končni uspeh svobodnega, ustvarjajočega delovanja mas, ta bo ostal pri demokraciji kot ustavi, ki daje največ prostora samostojnosti mas. Pojem »revolucija« je za Kautskega prehod politične moči iz rok enega razreda v roke drugega razreda; Kautsky je prepričan, da se proletarska revolucija, t. j. prehod državne oblasti iz rok kapitalizma v roke proletariata, ne sme vršiti s silo, da pa jamči politična moč proletariata za svoj obstoj in za svojo plodovitost, če bo nastala na podlagi demokracije, v oblikah demokracije. Kautsky pravi, da ne bo proletariata, predno si bo osvojil politično vodstvo; že tako močan, da bi sam vladal, da pa bo vendar tako močan, da ne bo mogla nad njim vladati buržoazija. Ta del izvajani Kautskega bo pač našel največ odpora. Zares, kdor si je v svesti kako nas nasilna politika imperializma z novimi svetovnimi vojnami in nasilna politika protirevolucije z meščansko vojno ogrožuje, ta ne more tajiti, da je samo od našega dela odvisno, kdaj si bomo pridobili politično moč z mirnimi sredstvi, v mirnem razvoju, kakor to s Kautskim želimo.

Kautskega knjiga se peča z najbolj istinitimi in najbolj kočljivimi spornimi vprašanji modernega socializma. Razume se, da nekateri enemu naziranju Kautskega, drugi zopet drugemu nasprotujejo in da bodo nasprotovali. Nihče pa ne bo odložil knjige, ne da bi zajel iz nje mnogo bogatih nauk. Tisočere v

vseh taborih socializma bo utrdila v prepričanju, da se bodo mogle izvršiti naloge, ki so brezprimerno velike in težke, naloge, ki čakajo delavsko gibanje o tej veliki prehodni dobi le tedaj, če se bo strnilo v vsaki deželi celokupno delavstvo v eno samo fronto, če se bo združilo v eno samo stranko in če ne bo s tekmovanjem med sovražnimi proletarskimi strankami oviralo prilagoditve delavskega gibanja svojim nalogam, ampak če bo s svobodnim naziranjem pospešila razvoj delavskih strank. To spoznanje, predvsem pa združitev obeh socialist. strank v Nemčiji, je najvažnejša naloga, ki si jo je stavil Kautsky v svoji knjigi. Izšla je ta knjiga ravno v pravem trenutku, da izvrši svojo nalogo. Če se bo rodila v najkrajšem času, kakor vsi upamo, iz delovne skupnosti, v kateri so se sedaj združili večinski socialisti in neodvisni socialisti v obrtni boj proti protirevoluciji, stara, velika, edina nemška socialistična stranka, tedaj bo boj Kautskega za zopetno združitev nemškega proletariata, za kateri boj se neprenehoma bori, od revolucije sem, ne da bi se dal preustrašiti od mode ali od kakega razočaranja, končal s sijajno zmago.

n) Brez dnevnic in draginjskih doklad znaša vojni obračun za l. 1921 preko 4620 milijonov kron. Po proračunu za l. 1922 znašajo dnevnice in draginjske doklade 454 milijonov kron, tako da lahko sklepamo na izdatke lanskega leta v znesku 5—6 milijard kron. Za letos so dali na razpolago 5957 milijonov kron, tedaj okoli 6 milijard kron, da sploh ne računamo tiste svote, ki jo bo še dobilo ministrstvo iz proračunskega rezervnega kredita, ki bo znašala okoli 324 milijonov kron. — Za prosveto izdamo samo 1840 milijonov kron, tedaj 33 krat manj kot pa za armado in to v državi, kjer je preko 80% analfabetov, ki mu manjkajo najpreprostejši pojmi o narodni higijeni!

Delavno ljudstvo, kdaj se boš spameovalo ter se pričelo zanimati za politiko, ki ti reže vsakdanji kruh zato tako slabo, ker se premalo brigaš za dogodke okoli sebe? Kdaj boš prišlo do prepričanja, da si vsled svoje zanemarjenosti samo krivo svojega obupnega stanja?

Politika vlade in socialisti.

(Govor poslanca sodr. Etbina Kristana v generalni debati o proračunu v Narodni skupščini dne 5. julija.)

(Dalje.)

Kaj dela policija v tej deželi, vidite lahko vsak dan, če se le malo peljete iz Beograda. Na vlak vam pride policijski agent in zahteva legitimacijo. Vaš sosed, potujoč trgovec, pokaže potni list, detektiv pogleda, pa — hvala! Vi ste pa narodni poslanec, in zato Vas vpraša, kam potujete in Vas zabeleži obenem z oznako, odkod da prihajate in kam da greste. (Medklic: Za vašo varnost skrbje). Gospodje, če je to za vas šala, da stojte poslanci pod policijskim nadzorstvom, zame ni, ampak škandal je. (Medklic: To je pretiravanje). Nikakršno pretiravanje ni, če se vam to godi vsak dan, kadarkoli potujete. (Dr. Korun: In če ga vprašate, zakaj tako postopa, vam odgovarja, da ne ve; jaz bi pa rad vedel, kateri neumni minister je izdal tak ukaz.) . . .

Gospodje se pa zelo motijo, da je policija, ki si dovoljuje vse take reči, kdove kako modra. Bog ovaruj! Založništvu naše stranke v Zagrebu se je na primer zgodilo sledeče: Naročilo je knjige iz inozemstva. Dolgo in dolgo niso te knjige prišle in ko je založba vprašala, je dobila od knjigotržcev odgovor, da morajo biti knjige že v Zagrebu. Šli so na pošto, in kaj so zvedeli? Zagrebačka policija je konfiscirala te knjige. (Medklic: In nikogar ni obvestila). Ne, nikogar ni obvestila. Gospodje, konfiscirati neko lastnino na ta način je prav toliko, kakor ukrasti dotično lastnino. (Medklic: Kakšne knjige so bile?) Takoj boste slišali. Gospodje, policija nima nikakršne pravice pograbititi to, kar ni njeno in česar ni plačala. In gospodje, kakšne so bile te knjige, ki jih je zagrebačka policija zaplenila? Lissagarayeva »Zgodovina pariške komune«. Pariška komuna je odigrala svojo tragedijo leta 1871; danes je to zgodovinski dokument in nič drugega ne; ampak po nazorih zagrebačke policije se ne smete o tem dogodku poučiti iz knjige, ker je neki modrijan pri tej policiji najbrže mislil, da mora komuna zaradi fonetične podobnosti imeti kaj opraviti z našimi komunisti tukaj. (Sima Šević: V hiši obešenega se ne govori o vrvi). Nikar ne delajte šale iz tega, zakaj za nas so to resne reči. — Jednako oni konfiscirajo Engelsovo knjigo »Komunizam i Bakunizam«. (Sima Šević: Tudi

Jaz bi to konfisciral). Vi bi konfiscirali? Sima Šević: (Mirne vesti). Ej, tedaj Vas prosim, bodite prijazni, pa nehajte tukaj govoriti o nekakšni demokraciji, in priznatje, da ste policijski reakcionar! Gospodje, če bi se bili ti ljudje pri policiji kaj učili, bi lahko vedeli, kaj pomeni ime Engels v zgodovini socialnih študij in mogli bi razumeti, da je njegova študija o komunizmu in bakunizmu stvar, ki ima velik znanstven pomen. In gospodje, če prepuščate takim elementom cenzuro, elementom, ki nimajo nobenega pojma o politiki, ki ne poznajo literature, ki nimajo nikakršnega zmisla za izobrazbo in za znanstvene potrebe, če jim prepuščate cenzuro in pravico konfiskacije, tedaj, gospodje, morate pokopati vsako pravico v tej deželi in se ne smete čuditi, da se množi in množi nezadovoljnost, ki je že brez tega dovolj opravičena.

Hvalabogu, gospodje, da imamo še specialno debato, da pridejo na dnevni red še vsa ministrstva, in tedaj si bomo dovolili povedati še kaj več in priložiti vam podrobnosti, s katerimi bomo dokazali, da je to, kar splošno govorimo, resnično.

Gospodje, dokler živimo v deželi, v kateri se večina Narodne skupščine smeje, če se pravi, da si naša policija domišlja, da je ona država; dokler imamo tukaj večino, ki ne mara poslušati, kar govori opozicija, ampak vse a limine odklanja, dotlej ni niti najmanje upanja, da se bodo razmere v državi popravile. Gospodje, med mano in strankami na desnici je velika razlika, ogromna distanca. Ali ko je danes gospod Barić v svojem govoru podal nekatere reči, ki so bile resnične, sem jih uvaževal prav tako, kakor če bi jih bil povedal moj najbližji sodrug iz naših klopi; na vaših klopih ste se pa smejali. (Minister Svetozar Pribičević: Dokazal jih ni). Vsi veste in tudi Vi, gospod minister, veste, da je marsikaj, kar je povedal, resnično. V eni uri, ki je govorniku na razpolago, je res težko prezentirati za vse, kar imate povedati, tudi dokumente; ampak tu gre za notorične reči in v teh rečeh bi morali biti resni, morali bi malo bolje računati vsaj z občutki naroda in njegovih dosameznih delov, pa bi lahko izgledili marsikaj, kar povzroča danes veliko zlo.

Socialistična stranka in država.

Gospodje, jaz nisem separatist. Jaz nimam niti najmanje razloga, da bi bil separatist. Jaz vem, da separatizem v tej deželi ne more zmagati, razun če bi jo razbil. Ne more, prav zato ne, ker gre gospodarski razvoj z mogočnimi koraki v kapitalizem in ker se kapitalizem ne more omejiti na majhen teritorij, ampak potrebuje široko polje za svojo aktivnost. Vsak kapitalist, pa naj desetkrat pripada Radičevi stranki ali Hrvaškemu bloku, bo v stvari unionist, ker mu je potrebno široko polje delavnosti.

Kot socialist, gospodje, imam največji interes na tem, da je naša država velika in nerazdeljena, ker ne morem trpeti da bi prišel delavec, recimo iz Ljubljane, čim prekorači Sotlo, pod tuje zakonodajstvo, da ne dobi enake zaščite, kakor bi mu jo dajali ljubljanski zakoni.

Zdi se mi, da gospodje, ki stojte na stališču samouprav, napačno pojmujejo narodno vprašanje, kakor tudi samoupravo. Oni mislijo, da je dobro, če si napravijo majhen vrtec, kjer bi lahko rekli: Tukaj sem doma, tukaj sem gospodar. — dočim jaz nasprotno mislim, da bi si morali ustvariti veliko državo in jo tako

uređiti, da bom v Ljubljani kakor v Skoplju, v Sarajevu kakor v Splitu enako doma in da bom povsod lahko čutil, da je to moje, da sem tu gospodar. (Klici: Bravo, bravo!) Ampak, gospodje, misleč tako in vedoč, da je to koristno, zahtevam politiko, ki naj to omogoči, ki naj utrdi to narodno in državno edinstvo, ki naj z našega stališča ustvari narod, sposoben, da vstopi kot velika svobodna, napredna celota v še večjo celoto, v veliko kulturno enoto vsega sveta.

Jaz, gospodje, ki to hočem, ne pričakujem takih plodov od politike, kakršno je vaša večina vodila doslej. Zakaj na žalost je resnična beseda, ki je bila tukaj že nekolikokrat izrečena: Bili smo že prav blizu narodnemu edinstvu, danes smo pa dalje od njega nego smo bili po končanji vojni. Gospodje, mislim, da še ni prepozno, mislim, da se stvari lahko še popravijo; ampak politika, ki se vodi tukaj, ne gre za tem, da bi se popravile.

Sprejeli ste zakon o oblastnih in okrajnih samoupravah. Kako je bil nastavljen, o tem sem že govoril ob drugi priliki. Toda kdaj dobimo te samouprave? Kdaj podate narodu dokaz, da se resno misli s samoupravo in da dobi ljudstvo vero, da se res kaj dela na tem? V vsem proračunu ne vidim nikakršnih sredstev za organizacijo samouprav. Od kod naj pridejo? Iz nebes, gospodje, ne bodo padla. — Slišali smo, da bodo volitve za oblasti in okraje tega meseca. Sedaj pa slišimo, da so odložene za jesen. In tako odlaganje vsega, kar je potrebno, nas peha dalje in dalje v močvirje. Gospodje, storili ste napako, da ste tako dolgo čakali na sklicanje Ustave vodajne skupščine; če bi jo bili sklicali dve leti prej, bi bilo danes v deželi marsikaj drugače. In sedaj vodite enako politiko z uresničenjem samouprav. Če boste tako nadaljevali, gospodje, ne morejo sadovi biti dobri.

To sem hotel povedati, da ne pade odgovornost na nas, ampak jo bo nosil tisti, ki je zakrivil tako stanje in ki ga noče popraviti; in to je vaša vlada, ki jo na žalost tako slepo podpirate. (Ploskanje na levici).

Vrhovna uprava.

(Govor posl. dr. sodr. Etbina Kristana v specialni debati o proračunu dne 17. julija.) (Dalje.)

Ordni.

S tem, gospodje, kar predvideva proračun za krono, ne morem iz navedenih razlogov soglašati. — Razume se, da je s tem tudi pisarna kraljevskega dvora v zvezi. Če je institucija monarhije nepotrebna, je logično tudi taka pisarna potrebna. Takoj v zvezi s tem pa moram reči, da se mi zdi najnepotrebnejša od vseh pisarna kraljevskih ordenov, ker se mi zde ordeni sami na sebi več kot nepotrebni. In čudim se, gospodje, demokraciji narodni, narodu, ki se je vzgojil v delu in boju, narodu, ki ni nikdar poznal maškarad v resnem življenju, čudim se, da sprejema to sugestijo, ki tudi ni izšla iz njega. (Dr. Radonić: Tudi Francija ima to rada in Francozi so demokracija.) Iz naroda to nikjer ni izšlo in jugoslovanski ali srbijanski izum to tudi ni. Import je to, in sicer spada to med tiste impotirane reči, ki so najmanj vredne. (Vaselj: Tudi pastete niso naši produkti.) Gospod kolega, kar potrebuje Vaš želodec, je ena reč, česar pa nihče ne potrebuje, je druga stvar. (Medklic: To je za zadovoljevanje ambicij.) Za za-

govorjevanje opravičenih ambicij, gospodje, imate druga sredstva, neopravičenim ambicijam pa ni treba, da bi država prihajala naproti. Ampak ordenov ne potrebujejo oni, katerim se dajejo, temveč navadno tisti, ki jih dajejo. Ordne potrebuje vlada, ki ne more svoje avtoritete okrepčati na drug način, vlada, ki si mora na umeten način napravljati pristaše. Ordni služijo za korumpiranje posameznikov in za korumpiranje javnega mišljenja. Ordni so ne le nepotrebni, ampak so tudi škodljivi, in čim prej se jih iznebimo, tem bolje bo. (Valerijan Pribičević: A kako radi nosijo vsi albansko spomenico!) Veste, ne bom mnogo govoril, če napravite spomenico za kakšen poseben dogodek; to je reč, zaradi katere se ne bom razburjal. Toda, gospod Valerijan, Vi niste tako naivni, da ne bi vedeli, kakšna razlika je v tem. (Medklic: Kaj boš sedaj, Vaso?) Če vam dajo spomenico za dogodek, pri katerem ste sodelovali, boste imeli stvarco, jo boste morda hranili, kazali svojim otrokom, in s tem je vse gotovo. Dobro pa veste, gospod Valerijan, če dobite orden, da postanete s tem takoj človek neke vse druge vrste, prav tako kakor ste postali drug človek, ko ste odšli v samostan, med tem ko sem jaz ostal zunaj. Kaj pa pomeni orden? Vi ne sprejemate le orden kot nekakšno znamenje, ampak stopate v orden. Ta nemška beseda tudi tukaj ne pomeni nič drugega, kakor red, neko skupino ljudi. Da, gospodje, sprejemanje ordna pomeni povzdigovanje na neko stopnjo aristokracije; in vi lahko tisočkrat napišete v svoji ustavi, da naša država nima plemstva, pa boste vendar imeli aristokracijo, dokler imate ordne; in imeti aristokracijo, je nevarna reč, in lahko bi se zgodilo, da postane nevarnejša za vas, nego za nas. (Medklici.) Ej, vi ste večina in jaz vam ne morem vzeti teh reči, dokler je tako. Dokler ste večina, lahko vzdržujete monarhijo, lahko vzdržujete ordne, lahko vzdržujete korupcijo, skratka, vse, kar hočete, jaz pa ne morem nič drugega, kakor govoriti in opozarjati vas.

Narodna skupščina, ki ni narodna.

Drugo poglavje v tem oddelku obsega Narodno skupščino. Razume se, gospodje, da priznavam potrebo Narodne skupščine. Potrebna institucija je to za deželo, ki hoče vsaj teoretično biti demokratična in parlamentarna, kar je po mojem pojmovanju približno enako, ker si v sedanjosti ni mogoče zamišljati demokra-

tične dežele brez neke vrste parlamentarnega sistema, brez nečesa, kar more reprezentirati ves narod, v čemer se izraža mišljenje in volja vsega naroda.

Toda, gospodje, treba je priznati, da ne igra ta skupščina v čutilih in mišljenju naroda tiste vloge, ki bi jo človek pričakoval in ki bi jo moral igrati resen in pravi parlament. Ne more biti dvoma, da ste tudi vi iz večine prav tako kakor mi pričarani, da je ta skupščina pri narodnih masah izgubila ugled. Ta Narodna skupščina pred vsem ni narodna skupščina. Ona je skupščina le nekkih delov naroda. En del naroda ni zastopan tukaj po krivici njegovih lastnih predstavnikov, ki niso tistim, katere zastopajo, prinesli niti najmanjše koristi, ampak so njim in vsej deželi in vsemu narodu povzročili s svojo abstinenco samo škodo. (Ploskanje.) — Drug del naroda ni tukaj zastopan, ker je večina te skupščine izvršila akt nasilstva proti duhu ustave, s tem, da je neki skupini odvzela mandate, katerih jim ni bila dala ta večina, ampak katere so jim bili dali volilci, katere jim je bil dal narod. (Valerijan Pribičević: Odvzeti so jim bili zaradi potrebne obrambe države.) — Gospod Valerijan, tukaj ni govora o nikakršni potrebni obrambi. Vprašanje je v tem, ali ima narod pravico voliti svoje zastopnike ali ne? Če ima narod to pravico, je njegova stvar, če izvoli bodisi samega črnega hudiča, če ima pasivno volilno pravico v državi; priznan mora biti tedaj za poslanca prav tako, kakor gospod Valerijan Pribičević.

Gospodje, vi ste predložili in sprejeli zakon o odvzemanju mandatov potem, ko so bili ti poslanci pravilno izvoljeni na podlagi pozitivnega zakona. Mogel bi razumeti, da izpremeneni kakšna večina zakon, da sprejme nov zakon, in da zahteva pri novih volitvah po tem novem zakonu drugačne pogoje, kakor ste na primer pred kratkim izpremenili baš volilni zakon. (Medklici.) Mislim, da se boste sami kesali za to. (Medklic: Sprejeli smo ga, da obvarujemo deželo propada.) Nikakršne dežele niste obvarovali, kakor trdite, ampak nasprotno vsak vidi, kaj ste naredili iz te dežele.

Nikakor pa, gospodje, se ne more priznati, da ustvarjate danes zakon, in da s tem zakonom odvzimate pravico tistim, ki so bili skoraj pred letom dni pravilno izvoljeni in katerim ste tudi sami priznali pravilnost mandatov. Če ste se hoteli rešiti komunističnih poslancev, je bilo za to le eno sredstvo, namreč razpust skupšči-

ne, forej razveljavljajne vseli mandator, in nove volitve. (Kosta Timotijević: Da bi zažgali hišo zaradi miši!) Nisem še vedel, da smatrate volitve za enake požaru. — Tako je, gospodje, in sami dobro veste, da ste s svojim nastopanjem postavili nevaren prejudic, zakaj če ste pokazali, da se morejo odvzeti komunističnim poslancem mandati, kljub temu, da so bili pravilno izvoljeni bo vsaka bodoča večina imela možnost pozivati se na to in vreči iz parlamenta vsako stranko, ki ji bo neprijetna. (Hrup v centru.)

Nikar, gospod Valerijan — Vi se vedno pozivate na narod. So še drugi deli naroda, ki ne soglašajo z vami. (Medklic: Nam je narod izrekel zaupanje.) Gospodje, saj vi nimate večine. (Glasovi: Imamo jo.) Nimate je ne. Seveda, če pomečete iz zbornice toliko poslancev, da vas je potem nekaj več kakor polovica preostalih in če to imenujete večino, boste lahko imeli večino do dneva razpusta skupščine. Toda, gospodje, če napravite točen račun, če vzamete število poslancev, ki ga zakon predvideva za skupščino, pa potem seštejete to, kar danes faktično podpira vlado, morate priti do zaključka, da nimate večine. Žakaj danes n. pr. ne smete šteti naših kmetov za svoje; muslimani so že pred nekaj časa zmanjšali vašo večino, in tako morete svojo takozvano večino vzdrževati le na umeten način. (Minister Trifković: S pametno politiko, z dobro politiko.)

(Dalje v prihi. »Ljud. Glasu«.)

Tedenski pregled.

Petek, 4. avgusta (dodatek). Otvoritev vseruskega kongresa komunistične stranke v Moskvi.

Nedelja, 6. avg. (dod.) Konferenca evropskega socialističnega in komunističnega dijaštva v Salzburgu.

Ponedeljek, 7. avgusta. V Belgradu konferenca za določitev konkordate med našo državo in Vatikanom. — V Italiji obsedno stanje v severnih pokrajinah. — Prva seja francosko-angleške konference v Londonu zaradi Nemčije in vrnitve vojnih dolgov Ameriki. — Stara šušteršičijanska struja v klerikalni stranki je ustavila »Novi čas«, glasilo katoliških boljševalnikov. S tem je postal razkol v klerikalni stranki dejstvo. — V ptujski »Petoviji« stavka usnjarskega delavstva radi kršitve delovnih pogojev. — V Londonu kongres angleške socialistične zveze proti izžemanju Nem-

Nova knjiga.

Prejeli smo v oceno knjigo Rudolfa Badjura: »Jugoslovenske alpe«, I. del: »Slovenija«. Po dolgem času je izšla knjiga, ki jo je vsekakor treba uvrstiti med naše najboljše. Ni roman, niti romantičen slavonspev »Mile domovine«, temveč praktičen in resničen opis tistega krasnega koščka matere zemlje, na katerem stanujejo Slovenci.

Naše ljudstvo sicer nima časa potovati, nima niti časa kopati se, in če ima čas, ga ubije v gostilni. To pa vse zato, ker mu daje naša inteligenca tak vzgled in ga povrhu še prav neumno zapeljuje, da lažje živi na njegov račun. Če je pa hotel vendarle kdo iztrgati se iz umazanosti vsakdanjega življenja, če je hotel svoj teden ali 14 dni dopusta preživeti v čistem zraku, ni mogel tega storiti, ker je bilo vse, kar je poznal, tako nedostopno radi pretiranih cen da še misliti ni smel na Bled, Rogaško Slatino itd., na

Grintavec, Triglav itd. si pa upal ni, ker ni poznal potov, niti ni imel knjige, iz katere bi se na manjših hribeh lahko počasi privadil tudi za potovanje na najvišje naše vrhove.

Tako knjigo zdaj imamo. Če bodo Ljubljančani segli po nji, bodo začeli ceniti svoj Grad, ki ga posečajo dozdej samo zaljubljeni parčki. Tudi Šmarno goro bodo gledali z drugega vidika, ne bodo hodili nanjo samo z rožnim vencem, vzeli bodo daljnogled seboj. Tudi na železnici bodo imeli oči odprte in videli bodo tisto lepoto naše domovine, ki nima z »milo domovino« prav nič skupnega. »Rdeče srajce« in »nebeški kinč«, ki jih prodaja naša inteligenca za »milo domovino«, trgata naše ljudstvo le proč od naravne lepote!

Knjiga ima žepno obliko. Ne 514 strane opisuje natančno vse lepe naše kraje, vse hribe in doline Slovenije po načrtu, ki je pregleden za vsakega, tako da takoj najdeš, česar iščeš. Če ti manjka

časa, najdeš krasen izlet za pol dneva ali še manj, lahko si pa narediš doma tudi natančen načrt za vse dni v mesecu, če ti je na razpolago; natanko lahko določiš, kje boš spal, po katerih potih boš hodil, kaj si boš bolj natanko ogledal itd. S pomočjo te knjige se s prijateljem lahko domeniš, kje se smideta v naravi, čeprav ne ti ne on nikdar nista bila v tistem kraju. Dozdaj na Slovenskem sploh nismo še poznali tako točnih opisov krajev in potov, tudi »Planinski Vestnik« je le premmnogokrat pisal romantično, namesto da bi stvarno opisoval.

Žal, da je knjiga strašno draga! 100 dinarjev, velja, malokdo si jo bo mogel kupiti. Zahvaliti se imamo samo zato zopet naši inteligenci, ki ni čutila potrebe priskočiti na pomoč niti sama, niti ni poskrbela za državno podporo, pač pa je s svojim davčnim sistemom, s katerim draži delavnemu človeku vsak grižljaj, pa tudi vsak kulturni korak! Samo carine je bilo treba plačati 27.000 K (od 1600 kni!)

čije in za obnovo normalnih razmer. — Ljubljanski stavci so se pogodili s tiskarnami, torej ne stopijo v stavko.

Torek, 8. avg. Izšel zakon, ki določa, da dobi pri prihodnjih volitvah ljubljanska oblast pravico do 10 poslancev, mariborska do 15. — Na Portugalskem radi revolucionarnih nemirov obsedno stanje. — Vihar (tajfun) je uničil mesto Svatov na Kitajskem. Poročajo, da je do 50.000 ljudi izgubilo življenje. — Sovjetska justica obsodila 14 socialističnih revolucionarjev na smrt! — Brivski pomočniki v Ljubljani zastavkali. — Istotako mizarstvo delavstvo v Celju.

Sreda, 9. avg. Ob srbski Donavi stavka rečnih brodarjev. — Vojni minister je že zopet zahteval 100 milijonov dinarjev za vojsko. V istem času proti proletarskemu Belgradu smrt radi pomanjkanja živil, kuriva in vode! — Fašisti odredili demobilizacijo. — Listi poročajo, da je Lenin zdrav in da bo zopet vzel sovjetsko krmilo v svoje roke. — Sovjetska Rusija pričela trgovinska pogajanja z Japonsko in Kitajsko v Pekingju. — Angleži so na londonski konferenci pristali na francoske šovinistične nakane za izvršitev pritiska na Nemčijo. Francozi so že začeli zasedati dele Nemčije, prevzeli nadzorstvo nad ruhrskimi premogokopi in nameravajo zapleniti 300 milijonov mark nemških carinskih dohodkov ter 26% pri izvozu v tuji valuti pridobljenih vsot. — V Ženevi je komisija za internacionalno duševnih delavcev dovršila priprave za kongres.

Četrtek, 10. avg. V Italiji se vseeno nadaljuje ljuti boji med fašisti in socialisti. Ponovni požigi delavskih domov. — Factova vlada dobila zaupnico z 247 proti 121 glasov. — Francozi izganjajo iz zasedene Alžaške-Lotarinške nemške družine. — Sovjetska vlada naročila svojemu varšavskemu poslaniku Litvinovemu, naj prične pogajanja s Poljsko. — Helsingforsu (Finska) mednarodni esperantski kongres, ki se ga udeležuje 32 držav. — V Kopenhagenu (Danska) otvoritev konference svetovne cerkvene zveze za sporazum med narodi. Tisti, ki v vseh vojnah blagoslavljajo orožje, sklepajo o miru... — Ameriško vojno ministrstvo je sklenilo zgraditi novo zračno vojno brodogradnjo s 1000 zrakoplovi. — Fašistovski mladiči v Novem Sadu so demolirali uredništvo nemškega lista »Drutsches Volksblatt«. Kmalu bomo v Italiji. — Ameriški pred-

Knjiga se je morala tiskati na Dunaju, ker je vloženi 74 slik, 7 zemljevidov in načrt Ljubljane. Vse to je krasno izvedeno, v tej kakovosti bi veljala knjiga tiskana pri nas gotovo trikrat toliko.

Pisatelj je vedel, da bo knjiga draga in da jo bo kupil le malokdo, posebno izmed Slovencev. Zato jo je dal prevesti v hrvaščino, pazil je samo na to, da so izostale vs tiste hrvaške besede, ki so Slovincem popolnoma tuje. Tako je upatil, da bo knjigo vendarle spravil med svet, posebno ker imajo Hrvatje in Srbi, ki prihajajo k nam na letovišče, dovolj denarja. Vendar se nam zdi to napačno, knjiga je imela ostati slovenska. Imena so itak nespremenljiva, gostilne, železniške postaje, pošta, vozne in avtomobilske zveze in vse drugo podobno je pa označeno z znaki, ki jih razume vsak, sploh je knjiga urejena zelo plastično, da bi jo vsak Hrvat in Srb lahko razumel tudi v slovenščini. Za svet pa pripravljamo, naj izide v esperantskem jeziku, tako bi se s svojo praktično uredbo prav lahko kosala z Bedekerjevimi knjigami.

sednik Harding je začel posredovati med podjetniki ter stavkujočimi rudarji in železničarji. Ti so za male koncesije voljni stavko končati. Ne poznajo razredne zavesti.

Petek, 11. avg. »Pravda« piše, da je dospelo v Jugoslavijo več atentatorjev, da bodo umorili nekatere naše državniške. Znamenja za nova zasledovanja delavstva in za nove reakcionarne zakone! — Salzburška dijaška konferenca poslala protest proti obsodbi socialističnih revolucionarjev. — Nizozemska delavska zveza, ki stoji na skrajni levi, je odklonila s 5880 glasov proti 4404 pristop k moskovski internacionali. Ruska justica žanje sadove celo med svojimi pristaši. — V Londonu pričakujejo razpad antante, ker vztrajajo Francozi brezmiselno na svojem šovinizmu. — Konec rudarskega internacionalnega kongresa v Frankfurtu. Dosti je važnih sklepov, med njimi tudi ta, da bo rudarska internacionala v slučaju nove svetovne vojne nastopila s splošno svetovno stavko.

Sobota, 12. avg. Naša vlada »zahteva« v Rimu izvršitev rapalske pogodbe. — Kongres II. (londonske) internacionalne v Pragi.

Nedelja, 13. avg. Glavna vsesokolska parada v Ljubljani. Zavedno delavstvo se posmehuje in obžaluje tiste uboge proletarce, ki delajo pri tej paradi meščanski omejeni družbi in njenemu militarizmu štafažo. — Otvoritev prve obrtne razstave v Celju. — Otvoritev velikega kongresa židovske omladine v Zagrebu.

Politične vesti.

+ V Ljubljani se je vršil pretekli torek kronski svet pod predsedstvom kralja Aleksandra, ki je predal svojo kraljevsko oblast vladi zaradi svojega potovanja v inozemstvo.

+ V ljubljanskem volilnem okrožju tvorijo volilne okraje sedanja okrajna glavarstva, za mariborsko volilno okrožje pa je državni odbor določil sledeče volilne okraje: 1. Brežice; sodni okraj Brežice in Sevnice; 2. Konjice; 3. Ljutomer; 4. Maribor, levi breg; 5. mesto Maribor, sodni okraj Maribor, levi breg in sodni okraj Sv. Lenart; Maribor, desni breg in sodni okraj Maribor, desni breg ter sodni okraj Slovenska Bistrica; 6. Mozirje (sodni okraj Gornji grad); 7. Murska Sobota (sodni okraj Murska Sobota); 8. Dolnja Lendava (sodni okraj Dolnja Lendava); 9. Prevalje; 10. Ptuj (mesto Ptuj in sodni okraj Ptuj); 11. Slovenjgradec; 12. Celje (mesto Celje, sodna okraja Celje in Vransko); 13. Laško; 14. Ormož; 15. Šmarje.

+ Vlada bo prepovedala izvoz živil, osobito žita, pšenice, koruze, masti in žive živine. Izvoz sirovin ostane še nadalje svoboden.

+ Belgrajsko delavstvo je na svojem zborovanju povodom obletnice zloglasnega zakona o zaščiti države, najostreje protestiralo proti temu zakonu kakor tudi proti politični reakciji nad delavskim razredom. Zahtevali so tudi amnestijo za politične krivce.

+ Avstrijski sodrugi o celjskem zletu. Graški župan sohr. Muchitsch je poslal zletni pisarni sledeči dopis: »Cenjeni sodrugi! Najtopleje se zahvaljujem za cenjeno vabilo za vsedelavski zlet, kateri se bo vršil 6. avgusta t. l. Toda kljub najboljši volji se zleta žalibog ne morem udeležiti, ker sem ravno 6. avgusta zadržan v Gradcu. Če se spominjam dobe 30

let nazaj, me gotovo vleče vaše vabilo. Takrat se je odigral pri tamkajšnjem okrož. sodišču veleizdajni proces proti dvema sodrugoma in sem po zaslugi habsburške monarhije predsedel 7 mesecev v ječi, ne da bi se pregrešil proti takratnemu kazenskem zakoniku. Bodite prepričani, da pazno zasledujemo socialistično gibanje v Jugoslaviji, posebno v Sloveniji, s katero smo bili svoječasnno v tako ozkih stikih. Če bo jugoslovanski proletariat vodil gibanje v smislu naših velikih predbojevnikov Marksa in Engelsa in našega toliko prezgodaj preminulega Viktorja Adlerja, bo pripeljal kljub vsem težavam, katere militaristična država Srbov, Hrvatov in Slovencev servira, do višine močnega faktorja demokratskega razvoja in se bo osvobodil kapitalističnega jarma. V tem smislu vam želim v imenu graškega delavstva največji uspeh. Naj živi mednarodna osvoboditeljska narodov — socialna demokracija. — Graz, dne 2. avgusta 1922. — Vinzenz Muchitsch, graški župan. — Dunajska »Arbeiter Zeitung« je pisala: »Slovenski deljugoslovanskega delavstva priredi 6. avgusta vsedelavski zlet v Celju. To ne bo samo manifestacija zedinjenja delavskega razreda, temveč tudi proti hujskanju med narodi in sistematični militarizaciji ljudstva. Da se bo vršila ta socialistična prireditev ravno v Celju, je poseben vzrok. Med komunističnim razkolom, ko je bil delavski pokret oslabiljen, je celjsko delavstvo ostalo zvesto svojim načelom. Ta demonstracija je tudi vsled tega pomembna, ker ima buržoazija ravno iste dneve veliko parado, na kateri bo zbirala moči proti delavstvu; pri buržoaziji pa uganja štafažo še marsikateri indiferenten delavec. In tudi proti buržoaziji sami bo zlet obrnil svojo ost, ki bo bodla.« V imenu dunajske internacionalne je poslal pozdrave dr. Fritz Adler, enake pozdrave pa še Svaz českoslovaških telovadnih jednot in klub nemških socialističnih poslancev v Pragi. Sodrugi, to so glasovi sodrugov preko buržujske meje. Ti razumejo naš korak 6. avgusta in se veselijo z nami vred!

+ V Pragi so otvorili zasedanje odbora II. socialistične internacionalne, ki se pripravlja za kongres v Hamburgu. Tajnik Macdonald je odstopil zaradi preoblenosti dela, njegovo mesto pa je zasedel Thomas Sha. Na dnevnem redu je zedinjenje z dunajsko internacionalo.

+ Neprestano dohajajo moskovski vladi protesti proti smrtni obsodbi ruskih socialističnih revolucionarjev. Toda ti protesti ne ganejo sovjetske vlade, ki pripravljajo nove procese proti socialističnim revolucionarjem — svojim političnim nasprotnikom. Med treznimi komunisti je zato opaziti že dalj časa močan odpor pod vodstvom Mjasnikova.

+ Socialisti v renski provinciji so odposlali na Lloyd Georgeja brzojavko, v kateri protestirajo proti francoskemu izgonu Nemcev iz Elsas-Lotringena.

+ V garnizijah renske francoske armade so zaprli več podčastnikov in vojakov, ker so širili med moštvo socialistične ideje.

+ Poincare je izjavil jugoslovansko-mu in rumunskemu poslaniku v Londonu, da ni branil na londonski konferenci samo interese Francije, temveč tudi male antante, ki naj bo pripravljena za vsak slučaj. Vedeli smo že davno, da je belgrajska vlada zvest zaveznik francoskega velekapitalizma.

+ Londonska konferenca, na kateri so razpravljali o položaju nemške repu-

blike, od katere zahtevajo Francozi velikanske denarne vsote kot vojno odškodnino, se je končala brezuspešno.

+ **Arthu Griffith**, predsednik parlamenta irske svobodne republike, je nedolgo umrl.

+ **Eksekutivni odbor železničarjev v Ameriki** je sklenil sprejeti predloge ameriškega predsednika Hardinga. Zato je riškega železničarje na delo. Tako poroča Reuterjev urad.

Sokolstvo, „Jutro“ in mi.

V nedeljo smo pisali:

(Kaj predlaga »Jutro« svojim čitateljem!)

»Novinarska dolžnost nam ukazuje, da izpregovorimo par besed o sokolskem zletu. Prijatelje in nasprotnike moremo obvestiti o tem, kar se godi in pri tem moremo seveda tudi povedati, ali se nam zdi to prav ali ne.

Godi se nekaj velikanskega. To smo videli že pretekle dni in tedne. Kajti Ljubljana je pridno popravljala in lepšala vse, kar je smelo biti prej leta polomljeno in umazano. Posebno pa vidimo to danes, ko gledamo te silne množice delavskega ljudstva, ki gre za lepo idejo, ki pa bo mesto te ideje na cilju našlo — polom.

Sokolstvo je demokratična ustanova. Če se oklepa danes samo imena demokracije in drvi čez drn in strn z »demokratsko« stranko, je pokazalo s tem, da tudi ono ni bilo zmožno ostati pri stvari, pri svojem bistvu.

Demokratizem ni mogoč tam, kjer odločujejo posamezniki, niti tam, kjer odločujejo zunanosti. Demokratizem je samo tam, kjer dela članstvo po svojem prepričanju, kjer išče v medsebojnih nasprotjih prave poti in se najdene prave poti tudi dosledno drži.

Koliko vpliva na vodstvo Sokola imajo telovadci? Kdo telovadi? Delavno ljudstvo. Kaj tlači to delavno ljudstvo najbolj? Draginja, davki, nezaposelnost slab promet itd. Vidite, to delavno ljudstvo bo ostalo v par dneh brez moke, ker se kapitalisti med seboj pulijo za večje dobičke, ker v svoji dobičkaželjnosti drže državo rokav in ji ne dovolijo, da napravi red. Na pr. na železnih, kjer se tovorni promet med Zagrebom in Belgradom kuja! Ko moke res ne bo, bomo krivi mi socialisti.

Vse delavno ljudstvo ve, da nas tlači prevelika in predraga vojska. Vsi hočejo odpraviti to zlo — kot Sokoli pa na to pozabljajo. Eno so z armado! Kakor da bi hotela sokolska ideja telesno nasilje! Režeži! Ta ideja je hotela zdravega človeka radi zdravega duha, ne radi dolge palice.

Ne maramo primerjati se za sedaj sokolstva s fašisti. Za zdaj, opozarjamo pa na to, da je nevarnost tu, kajti tam, kjer dela članstvo tisto, kar mu ni všeč, je mogoče, da bo delalo jutri tisto, kar ga bo bolelo! Fašisti so tudi delavno ljudstvo, ki dela po tujih volji. Tovarne in domače razbija, pa misli, da si bo s tem pomagalo. Ubogo ljudstvo! Ubogi proletarij! Ubogi narod! Fašizem bo ugonobil Italijo, pazite, da ne bo kaj podobnega tudi pri nas! Če pride jutri na krmilo korporativna vlada, bo prirejalo take slavnosti orlovstva. Takrat — če ne prej — bo tekla lahko kri po fašistovskem receptu. Kri bratovska, prelita za koristi kapitalistov, ki vladajo pri sokolstvu in orlovstvu popolnoma enako, z namenom zaslepeti narod, da ne bo videl pijavk.

Ti pa, ki veš, kaj je razredna zavest, vsaj ti se ne daj zapeljati. Niti za vero, niti za dom, niti za cesarja! Za delo in kruh gre naš boj!

Tako smo mi pisali. Zdaj pa poglejmo, kako piše »Jutro« 15. avgusta:

Nasprotniki Sokolstva — nasprotniki poštenja. Star Sokol nam piše: V teh sijajnih, vznemirljivih zletnih dneh niti ne občutimo potrebe, da bi pobijali podile klevetave svojih številnih nasprotnikov. Vendar je dobro, če si jih vsaj zapomnimo. Zagrebški »opozicijski« »Hrvat« piše o »policijsko-sokolstvu«. Tyrš, Fügner, Oražen — policiji? Ljubljanski »Napreč« priznava, da se »godi nekaj velikega«, toda vse to v službi ... za sužnje! Opozarjamo naše brate in sestre na skupno, iz slepega sovraštva in še bolj slepe ignorance izvirajoče obrekovanje. Mi pa pravimo vsem tem političnim zapeljancem in opozicijskincem za vsako ceno, da mi nočemo pljuvati na svojo domovino, marveč se držimo sokolskega gesla: »V pesti moč, v srcu odločnost, v misli domovina!« In ko nas napadajo, ne bomo vračali milo za drago, marveč pojedemo svojo pot naprej: »Sovražnika se ne bojte, njih števila ne kletite!«

Ali ni to lepo? Nasprotniki poštenja smo. »Jutro« pa se drži Tyrša in Fügnerja! Ta dva ustanovitelja češkega sokolstva sta napisala na sokolski prapor be-

se: »Ni zisk, ni slava!« (niti dobiček, niti slavo!) V sokolskem kroju smo pa videli celo vrsto mož, ki gredo samo za dobičkom, najboljši med njimi so tisti, ki jim je dobiček bolj postranska stvar, ker že imajo svoj milijoneček, zato pa hočejo slavo! Tako n. pr. je bil v sokolskem kroju milijonar iz Postojne, o katerem se govori da je dal za italijansko aneksijsko slavnost 10000 lir. Gotovo so mu italijanski bratci našega »Jutra« zato peli slavo kot zvestemu Italijanu, požrtvovalnemu »domoljubu« itd., čeprav se nam zdi velika nesramnost, da podpira primorski Slovencev laški fašizem iz denarja, ki mu ga je znosilo postojnsko slovensko delavno ljudstvo ki ga ta fašizem tepe! Tem večja nesramnost se nam zdi, da pride tak mož bahat se po Ljubljani v sokolski uniformi, ki jo bo takoj zamolčal, ko pride zopet nazaj pod Italijo. S takimi možmi drži »Jutro«, ker dobiva od bank millionske vsote zato, da zapeljuje naše delavno ljudstvo k jugoslovanskemu fašizmu, ki to ljudstvo tepe!

Ljubljanski kovinarji »strojnih li-varen« delajo za Jadransko banko. Ta jim daje premajhne mezde, ker »ima zgubo«. Da pa ti kovinarji ne pridejo k pameti, jim meša »Jutro« glave. Tega seveda »Jutro« ne dela zastonj. Jadranska banka mu je dala 1.472.610 K, kolikor je znano javnosti, koliko je dala drugače, prej in pozneje, ne vemo, tudi ne vemo, koliko so dale druge banke. In to »Jutro« pravi, da se drži Tyrša in Fügnerja! Če bi bila živa ta dva moža kako bi se otresla teh dobičkarjev!

Sicer pa tega gesla »Jutro« sploh ne pozna, temveč priporoča drugo: »v pesti moč, v srcu odločnost, v misli domovina«. Domovina jim je žep in za ta žep delajo z odločno pestjo! Pa pravijo, da je to sokolski način, čeprav smo jim prav natančno povedali, da sta hotela Tyrš in Fügner s sokolsko idejo delati za zdravega človeka zaradi zdravega duha, ne pa zaradi dolge palice! Vsak kulturni človek je nasprotnik pravice pesti, samo »Jutro« ima žalosten pogum napadati take ljudi in pisati o njih, da so nasprotniki poštenja.

Iste dne nam je »Jutro« posvetilo še eno notico, v kateri nam očita »hujskajoče, krvavo podplute besede«, »krvave fraze« itd. Mi zahtevamo javnih računov, ker vemo, da bo vsak pošten, kdor ne bo mogel goljufati, »Jutro« pa skriva račune in jih pomaga kapitalistom tudi skrivati (Trboveljska premogokopna družba itd.) In priporoča moč pesti, poneumnjuje glave, jih organizira v fanatične vojake Sokolstva, pred vse to pa predstavlja srednjeveško idejo: **pravico pesti!**

Ljudstvo, potrudi se razumeti to! Vsak kdor razume, naj se potrudi dopovedati tudi drugim! Samo na ta način zmagamo! Laž se da pobijati le z resnico. Primerjajte, potem pa primite lažnjivca za ušesa!

ALI STE ŽE OBISKALI OBRTNO RAZSTAVO V CELJU?

Dnevne vesti.

Legitimacije in vstopnice za II. Ljubljanski veliki sejem od 2.—11. septembra. Prejeli smo: Permanentne legitimacije se bodo dobivale pri naših razprodajalcih (bankah) v vseh mestih v Jugoslaviji in pri naših generalnih zastopnikih v inozemstvu, kakor tudi v vseh uradih večjih inozemskih velesejmov za ceno Din 40 za komad. Posestnik legitimacij je opravičen do polovične vožnje na vseh železnih in vseh razrednih osebnih vlakov v Ljubljano in nazaj, permanenten prost vstop na sejmišče in na obisk Historične razstave slovenskih slik. Dnevne vstopnice za ceno Din 10 dobivajo se pri dnev-

nih blagajnah na sejmišču in opravičujejo do enkratnega obiska vseh prostorov Ljubljanskega velesejma in Historične razstave. Stanovanjski odsek preskrbi na zahtevo stanovanje v hotelu in privatno. Navesti je treba razločno napisano ime in koliko časa ostane dotični posestnik v Ljubljani.

Homoseksualni mladeniči. V sarajevskem »Jugoslovanskem listu« čitamo: V Vratniku (Bosna) so zasačili nekega 16-letnega mladeniča pri izvrševanju protinarnavnega dejanja s svojim sletnim bratom. Priznala sta, da poznata še 6 drugih dečkov, ki že dalj časa izvršujejo protinarnavna dejanja.

Samomor na povratku v domovino. Neki Gašpar Njavro se je na parobrodu vračal iz Amerike domov v Hercegovino. Izpil je 4 kozarce ruma, se zaprl v stranišče in si tam prerezal vrat. Našli so ga še živega, a je kmalu na to umrl. Pokojnik zapusti ženo in troje otrok.

V Bosni so izbruhnili gozdni požari, in sicer v Suhi Gori, Kučuni, v Šarinskih Planinah in v Slijepeču. Škoda je ogromna.

Zelo dobra žetev v južni Srbiji. Letošnja žetev v južni Srbiji je dala zelo dobre uspehe. Samo v krajih, kjer so bile vremenske nezgode, je žetev slaba. Pravijo, da je to najboljša letina v zadnjih desetih letih. Tudi sadje in grozdje je dobro. Izvozniki se bojijo da ne bo dovolj prometnih sredstev. Za to se bo te dni vršila konferenca izvoznikarjev v Skoplju.

Srednja žetev v Banatu. Letošnja žetev v Banatu ni dala tistih dobrih uspehov, ki so jih pričakovali. Posebno slaba je žetev v južnem Banatu. Po kakovosti je žetev dobra, posebno v severnem Banatu. Vinogradarji v Vršču pričakujejo bogato trgatve. Izgledi za koruzo so slabi, posebno, če ne bo kmalu deževalo.

Lažidoktor — desetkratni zaročeneec. V Gradcu je policija zaprla nekega Vinka Nemčiča, ki se je na podlagi ponarejenih spričeval izdal za zdravnika. V zadnjem času se je s kakimi desetimi dekleti iz boljših rodbin zaročil ter jim na ta način izvalil dosti denarja. Izdal pa se je tudi za opernega pevca iz Prage in pravil svojim »nevestam«, da bo kmalu angažiran v Grazu. Policija pa je dognala, da je navaden slepar in pustolovec.

Za tri steklenice vina posilil žensko. V Bilini na Češkem, je neki 19letni mladenič stavil s svojimi tovariši za tri steklenice vina, češ da bo »dobil« neko lepo 20letno dekle iz sosedne vasi. Nekega večera, ko je dekle šlo po travniku, jo je nagovarjal, naj mu privoli. Ko se je obotavljala, jo je vrgel na tla, ji z robcem zamašil usta in jo oskrnil. Dekle se je sramovalo ter ga ni naznanilo. Toda, ko jo je tri dni pozneje zopet posilil in ji zagrozil, da jo umori, ga je naznanila policiji, ki ga je zaprla. Dogodek je verna slika od kapitalizma pokvarjene družbe, v kateri živimo.

Veselje in žalosti letoviškega življenja. V igralni dvorani nekega hotela v Hallu na Solnograškem sedi družba jugoslovanskih letoviščnikov. Na mizi pred njimi leži 70.000 K avstrijskega denarja. Vstopi žandar in izjavi, da bo zapolnil omenjeni znesek, ker so hazardne igre prepovedane. Gostje razburjeno protestirajo, češ, da ne igrajo take igre in da znaša vseh 70.000 K komaj par dinarjev v jugoslovanski valuti. Žandar pa svoje možakarje dobro pozna in jim veli, naj mu sledijo na postajo, da se legitimirajo. Tam ponovni protesti in pretekanja. Končno so pa gospodje vendarle izdali svoja imena. Eno med njimi se glasi na — dr. Laza Markovića, to-

časno pravosodnega ministra v srečni deželi Jugoslaviji...

Mednarodna tekma brzojavnih uradnikov se bo vršila te dni v Berlinu. Dosedaj se je prijavilo 143 telegrafistov iz 15 držav. Največ jih je iz Jugoslavije in Nemške Avstrije. Tekmovali bodo v navadni in v brezžični telegrafiji.

Ljubljana.

Sestanek abstinentov bo točno ob 19. danes 16. t. m. v uredništvu »Napreja«, (Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstropje).

Redna seja ljubljanske podružnice kovinarjev se bo vršila v četrtek, 17. t. m. takoj po delu. — Podpredsenik.

Celje.

Poset delavcev na obrtni razstavi. V četrtek, dne 17. t. m. se zberemo vsi organiziranci ob 5. popoldne pred vhodom na razstavo, da si jo bomo skupno ogledali. Tam bo imel sodrug Koren predavanje. Govoril bo tudi g. podžupan Žabkar, kateri nam bo potem razkazal vse zanimivosti in raztomačil. Vstop bo baje prost. Ogled bo trajal do 7. zvečer. Oni, ki pridejo pozneje, ker jih delo ovira, naj ne izostanejo.

Obrtna razstava v Celju 12.—22. VIII. 1922. Vozne olajšave. Opetovano se opozarjajo vsi posetniki Obrtne razstave v Celju, da je dovoljen 50% popust voznih cen za potniške vlake na vseh železniških progah Jugoslavije onim osebam, ki se izkažejo z belo legitimacijo razstavnega odbora. Te legitimacije so na razpolago brezplačno pri obrtniških organizacijah v vseh krajih Slovenije, kjer se take organizacije nahajajo in v vseh važnejših krajih ostalega dela države, razun tega pa tudi na vseh železniških postajah južne železnice. Legitimacijo je treba pri odvozu na vstopni postaji prevzeti z uradnim pečatom, enako tudi na celjski postaji. Legitimacijo potrdi razun tega razstavni odbor. Na vstopni postaji se kupi cela karta, katera velja tudi za povratek. Ako se želi večje število legitimacij v krajih, kjer jih ni v zalogi, naj se to nemudoma sporoči razstavnemu odboru, ki bo takoj skrbel za dostavitev. — **Obrtniško zborovanje.** Posebno velik dotok obrtništva v Celje je pričakovati v nedeljo 20. avgusta. Ta dan se vrši v Narodnem domu ustanovni občni zbor Zveze obrtnih društev za Slovenijo.

Klub napr. slov. akademikov v Celju je kot tretji zvezek svoje »Prosvetne knjižnice« izdal predavanje dr. M. Dereanija: Zdravstvena vzgoja mladine. Snov je obravnavana z znanstvenega in praktičnega stališča. Knjižica zasluži, da se uvrsti v knjižnice vseh šol in da si jo vsakdo kupi. Obsega preko 100 strani in stane 3 Din, s pošto 20 para več. Knjižice se naročajo pri Klubu napr. slov. akademikov v Celju, Narodni dom.

Epizoda k stavki mizarjev v Celju. Ko se je dne 7. t. m. vršilo pri celjski obrtni zadrugi pogajanje za reguliranje plač mizarjskih pomočnikov, so se pogajanja udeležili razni gospodi mojstri, katerim ni šlo v glave dati svojim pomočnikom draginji primerne poviška. Proti povišku so govorili tudi taki, ki nimajo pomočnikov, ampak samo vajence. Najbolj se je odlikoval gospod Toplak, prijatelj »vajeniškega doma« in znani »venmetač« najemnikov iz hiše na Bregu šte. 14. Ta gospod je prevzel vlogo »Šarimaherja« pri mizarjskih mojstrih v Celju. Rekel je, da odslej naprej ne bo več zaposleval pomočnike, ampak bo najel hlapce in vajence ter da bo napravil z njimi pogodbo,

kakor bo sam hotel. (Najbrže hlapčevsko za pomočnike ter pasjo za vajence.) Posledica te »človeške« izjave je bila, da so pomočniki pri g. Toplaku ne samo v stavko stopili, temveč so zapustili Toplakov »paradiž«. Gospod Toplak je prebrisan, na pogajanju je rekel, da bo najel hlapce. V »Jugoslaviji« z dne 12. t. m. išče pa pomočnike. Na javnem shodu v Hrastniku je nar. posl. g. Brandner rekel, da je »Jugoslavija« delavski list. Komentarja k temu ni potreba. — Stavka se je za podjetja Mihelič, Putnikovič in Vehovar končala dne 12. t. m. Ta podjetja bodo zaposlila vse v stavki se nahajajoče pomočnike. Pogodbe objavimo v »Delavcu«. — Podjetja gg. Ig. Toplak Franc Tajnšek, Prešernova ulica 17. Celje, Grilec, Gaberje, Golob mizarjski mojster in kramar, Gaberje in Vrenko v Celju so za organizirano delavstvo izprta (bojkotirana) toliko časa, da bodo priznala kolektivno pogodbo in strokovno organizacijo »Osred. dr. les. del. podruž. Celje«. V izprtih podjetjih bo delali samo tisti, ki bodo šli na lim »Bankoslaviji« in klerikalnemu »Slovencu«.

Maribor.

Pozor, sodrugi volilni upravičenci. Stalni volilni imeniki za parlamentarne, oblastne in občinske volitve so razgrnjeni na mestnem magistratu, Glavni trg št. 14., soba št. 11., in sicer vsak dan od 8.—14. Volilni imeniki veljajo za vseh 5 mestnih okrajev. Vsakdo naj se prepriča, če je v njih vse v redu in naj vloži posebno zahtevo za popravilo, če kaj manjka, bodisi zase ali za koga drugega. Opozarjamo, da bodo smeli glasovati samo dotični, ki bodo vpisani v imenikih.

Kemično delavstvo priredi 3. sept. ob 3. pop. proslavo na vrtu gostilne pri »Gozdnem Tončku« (g. Skaza) na Betnavski cesti. Vabimo vse, ki čutijo s proletariatom.

Policija vedno bolj na prste stopa. Ker se slučajni pomočnega kaljenja miru nočejo zredčiti, je policijski komisariat sklenil, da bo odslej nastopal čisto brez pardona proti vsem kršiteljem te odredbe. Kazni ne bo več odmerjal v denarju, temveč z zaporom. Dalje, če še to ne bo pomagalo, bo še strožje nastopil in sploh skrajšal policijsko uro. Nekaj uspeha pa vendar je!

Razkrinkana tihotapska družba. Pred par dnevi je policija prejela dobro znanega tihotapca Morhanta, ko je vlomil v neki vagon na glavnem kolodvoru z namenom, da bi odnesel na varen kraj veliko množino raznega tihotapskega blaga, žveplenk, saharina in drugega. To blago mu je pošiljal iz Avstrije njegov kompanjon Lorgar in sicer se je moralo to že dalj časa ponavljati, ker je zalotila policija še enega glavnega udeleženca pri podjetju, krčevinskega trgovca Hanzla, v katerega kleti so pri hišni preiskavi izsledili ogromno množino najraznovrstnejšega blaga, ki je bilo doberšen del ukradeno po raznih postajah. Vredno je bilo do 2 milijona kron. Razen Lorgarja, ki se nahaja v Avstriji, je vtaknila policija vso čedno tatinsko in tihotapsko družbo pod ključ.

Iz stranke.

Shodi. V nedeljo, dne 20. avgusta se bo vršil po prvi maši javni shod KDZ v Mitliki v gostilni »Korent« ob 13. (1. popoldne) na v Črnomlju v hotelu gosp. Laknerja. Poročevalec iz Ljubljane.

Iz junjskih obračunov vidimo, da so mnogi sodrugi porabili znižanje strankinih prispevkov, kakor je sklenil strankin

pokrajinski odbor dne 7. maja t. l. z veljavnostjo od 1. junija. Prav je tako, kajti tudi več plačati je nepravilno, vsak naj plača toliko, kolikor je treba, ne več, ne manj. Prav je torej, da so sodrugi ki so za maj plačali 8 Din (mesečnih dohodkov 900 Din pri dveh nepreskrbljenih otrocih) plačali za junij samo 4 Din. Prav je to in dokazuje, da ti sodrugi točno izpolnjujejo svoje dolžnosti in da se tudi zanimajo za strankino življenje, kakor je treba.

Ni pa prav, da nekateri sodrugi niso naznanili svojemu odboru **zvišanja svojih dohodkov**, temveč plačujejo še vedno strankin davek po dohodkih, ki so jih imeli začetkom leta. Res je, da po § 17. pravilnika zadostuje če prizna vsak svoje dohodke vsaj enkrat na leto, toda vsak bo iprevidel, da se strankina razpredelnica progresivnega davka ni izpremenila zato, ker potrebuje stranka **manj denarja**, temveč zato, ker se je vsled draginje zvišal življenjski minimum in je morala stranka tistim, ki imajo od 500 do 699 Din dohodkov na mesec, priznati, da imajo premalo. Tisti pa, ki so si zaradi svoje dobre organizacije priborili višje dohodke, so imeli te višje dohodke naznaniti svojemu političnemu odboru in plačevati zvišane prispevke. N. pr. sodrug, ki je zaslužil januarja 750 Din in ima 3 otroke, je pravilno plačeval samo 1 Din na mesec. Ko so se mu pa dohodki zvišali maja na 900 Din, je imel plačati maja 6 Din, junija pa, ko se je razpredelnica znižala, samo 2 Din. Če plačuje še vedno po 1 Din na mesec kakor januarja, plačuje premalo. Z znižanjem je stranka priznala, da bi bilo 6 Din zanj preveč, naj tudi on zdej stranki prizna, da je 1 Din zanjo premalo. Organizacija je njemu priborila zvišanje od 750 na 900 Din, on pa še vedno plačuje po 1 Din kakor takrat; draginja velja vendar za stranko prav tako kakor zanj. Strankini člani se ne množe tako hitro, kakor bi bilo želeli, le počasi začenja ljudstvo razumevati, da je treba tudi političnih organizacij, in le počasi začenja plačevati svoje prispevke redno. Radi draginje ima pa stranka dan na dan večje izdatke, ki jih ne more kriti iz prispevkov po 1 Din.

Vse odbornike in zaupnike prosimo, da povsod opozarjajo na to in da opominjajo sodruge na plačevanje pravih prispevkov. Prosimo pa tudi vse člane in čitatelje, da zaupnikom pri tem delu pomagajo. Marsikje bo še celo treba nekatero zaupnike same opozoriti, da bo imela stranka vselej samo toliko moči, kolikor jo bo dobila od svojih članov.

= Vrednost denarja. V Curihu velja 100 naših kron 1.57 švicarskih frankov.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Najcenejša narodna jed
so testenine

„Pekatete“
zdelane iz samega zdroba jeklene pšenice vsebujejo najplemenitnejše dele zrnja. Zato so najbolj redilne, pri izvrstnem okusu. Iz istega vzroka, ker izdelane iz samega zdroba, se pa tudi najbolj nakuhajo, tako da dosežejo do trikratni volumen nekub...

Kdor uporablja

ZLATOROG MILO

podaljša trajnost svojega perila.

Glavno zastopstvo in zaloga:

R. Bunc in dr., Ljubljana-Celje-Maribor.

Menjalnica Stubelj

dovoljuje si opozoriti cenj. občinstvo, da nima z Menjalnico Slovenske Eskomptne banke v Kolodvorski ulici št. 43 (hotel Južni kolodvor) nikakih zvez, ter da posluje od 10. t. m. v lastnih prostorih v Kolodvorski ulici št. 41 na dvorišču levo, poleg carinske agenture Grom.

Nikak strup! Nikaka kemična kislina!

Garantirano pristni
na debelo! **namizni kis** na drobno
prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna
FELIKS SCHMIDL,
Maribor, Koroška cesta 18.
Vsaka hišnja gospodinja, ki skrbi za zdravje svoje družine, zahtevaj povsod samo pristni SCHMIDL-KIS.

Modele čevljev

v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali američanskih oblikah izrezane, dobavlja za tovarne obuval in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele

izdelujem iz materiala dopolanega mi od naročnika, prvovrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov za

tovarne obuval.

Nakup, reparatura in prodaja čevljarjskih strojev.

Zahtevajte prospekte od
Ralph F. Richter,
Subotica VI.

Poučevanje

v vseh strokah, moderne, mehanične izdelave obuval. Zahtevajte prošpekt.

POTNIKI V AMERIKO! UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevažata potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:
HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja:

SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo,
Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Veliko zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga

(zadnje novosti) priporoča svojim članom

Konsumno društvo za Slovenijo Ljubljana.

Poštni predal št. 13.
Telef. int. št. 178.

Pošt. ček. rač. 10532.
Brzoi. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

Centrala: Ljubljana VII, Žibertova ulica št. 269.

Podružnice: Ljubljana: Kolodvorska cesta št. 56, Sodna ulica št. 4, Bohoričeva ulica št. 12, Trnovo, Rožna dolina, Glince; dalje: Celje, Štore, Rogatec, Radeče, Poljčane, Borovnica, Litija, Kamnik, Tržič, Radovljica, Gorje, Kor. Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kr. gora, Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, Sv. Lovrenc na Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Črna I., Črna II.

Somišljeniki: Le v prodajalnah svojih zadrug kupujete vedno najbolje in najceneje!

Pristopnina K 10. Kdor še ni član, naj pristopi! Delež K 200.

Konsum. društvo rudarjev v Hrastniku

vpisana zadruga z omejenim poročtvom

sprejema branilne vloge, ki jih obrestuje po 4%.

Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:

Rezervni delež K 120.201-82.

Društveni delež K 17.103-71.

Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2,963.093-48. Delež znaša K 100.—.

Član postane lahko vsak.

8
Telovadne potrebščine

za žlane, žlanice in naraščaj,
kakor tudi sukno za kroj

priporoča trvdka

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mesni trg št. 10.

OBRTNA NAZNANILA.

Prva mariborska
delavska pekarna v Mariboru,
Tržaška cesta št. 38, tel. 324,
priporoča
dober kruh in žemlje.

Prva produkt. zadruga krojačev
Maribor, Ruška cesta 5
priporoča obleke za moške in
ženske po zmernih cenah in
dobre kakovosti.

Gostilna
„LJUDSKI DOM“

Maribor

Ruska cesta št. 7

priporoča

izbornu kuhinjo in pijačo.

N. BRUNO MILJANIČ

tovarna kanditov in slaščičarna
najnižje cene in vsak čas sveže blago.
Maribor, Tkalska ulica 4.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo vporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo
vporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15-II.

Stavbena in gostilniška zadruga „Delavski dom“

v Trbovljah, r. z. z. o. z.

sporoča svojim članom, da toči dobra **dolenjska, bizeljska in ljutomerska**
izbrana vina, kakor tudi vedno **sveže pivo** v sodčkih in steklenicah, vedno
po konkurenčnih cenah.

VLOGE obrestuje po čistih 4 1/2 %. Vloge so znašale 31. dec. 1921
K 592.971·17, rezervni delež K 29.022·19. Blagovni promet v letu 1921 pa je znašal
K 1.820.617·51.

Clan postane lahko vsakdo, ki plača K 50.— in vpisnino 50 vin.

Obrtna razstava

v Celju

od 12. do 22. avgusta 1922.